

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. (2514). **วรรณไวทยากร**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **ถอดรหัสความคิดของโกวิทย์ พวงงามว่าด้วยการเมืองและชุมชนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อปปี.
- จามรี เชียงทอง. (2543). **วิวัฒนาการของประชาสังคมในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- จิรพรรณ ปุณเกษม. (2542). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ : กรณีศึกษาการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุมพล นิมพานิช. (2529). **"กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองกับทัศนคติทางการเมืองของคนไทย" ในเอกสารการสอนชุดวิชา พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2548). **พัฒนาการทางการเมืองไทย อำมาตยาธิปไตย ธนาธิปไตยหรือประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2547). **"ธรรมรัฐกับประชาสังคม: ภารกิจใหม่ของกระทรวงมหาดไทย"**. **วารสารสังคมศาสตร์**. ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 ประจำ เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). **วาทกรรมการพัฒนา (อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- เชาวน์วัศ สุตลาภา. (2511). **พรรคการเมือง**. สหสยามพัฒนา.
- ณรงค์ พ่วงพิศ. (2529). **"วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์กับพัฒนาการทางการเมืองไทย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). **ประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ธีรชัย ณ นคร. (2553). **รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเมืองฝ่ายวิชาการ**. **สัมภาษณ์**.

- นวนิธิ เศรษฐบุต. (2534). **ลัทธิการเมืองและยุทธศาสตร์ในการพัฒนา**. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2549). **สาส์นจากรองศาสตราจารย์นวนิธิ เศรษฐบุต**
อดีตประธานสภาพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาเมือง. (อัดสำเนา).
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, พีรพล ไตรทศวิทย์ และคณินิจ ศรีบัวเอี่ยม. (2544). การเสริมสร้างกรรม
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย.
- ใน **สถาบันพระปกเกล้าการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ:
ธรรมมุงการพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2546). **การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะโดยภาคประชาสังคม**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2541). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง. **วารสารกฎหมายปกครอง**. 57-81.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2524). **วัฒนธรรมทางการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ:
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และชัยสิริ สมุทวณิช. (2529). **“วรรณกรรมการเมืองไทย” ในเอกสาร**
การสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมการเมืองไทย. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มนตรี เจนวิทย์การ. (2527). **หลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์**. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2540). **จริยธรรมนักการเมือง: แนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัยในกรณีของประเทศ**
ไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มยุรี โลหะพิริยะกุล. (2546). **พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัย**
ศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (มปป). **ประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- _____. (2546). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วัชรวิทย์ ไชยสาร. (2545). **การเมืองภาคประชาชน**. กรุงเทพฯ: เมฆขาว.
- วิชัย ต้นศิริ. (2548). **วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชิต ทวีกุล. (2548). **การเมืองภาคประชาชน : การเคลื่อนไหวของชาวบ้านเครือข่าย
เกษตรกรรมภาคเหนือพ.ศ. 2530 – 2547**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีรบูรณ์ วิสารทสกุล และวนิดา วินิจจะกุล. (2542). **การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ
ของภาคประชาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: วศินการพิมพ์.
- สุมาลี บำรุงสุข และศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. (2529). **“ประวัติศาสตร์การเมืองไทยจากแง่มุม
ทางสังคม และวัฒนธรรม” ในเอกสารการสอนชุดวิชา พื้นฐานทางสังคมและ
วัฒนธรรมการเมืองไทย**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2550). **แผนพัฒนาการเมือง**. กรุงเทพฯ:
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2538). **สองนคราประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2539). **มองเศรษฐกิจการเมืองไทยผ่านการเคลื่อนไหวของสมาคมธุรกิจ**.
กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- _____. (2542). **“ส่วนรวมที่มีใช้รัฐ : ความหมายของประชาสังคม” ในอนุชาติ พวงลำลือ และ
กฤตยา อาชวนิจกุล, บรรณาธิการ. ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหว
ภาคพลเมือง**. นครปฐม: โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2542). **ประชาสังคมในมุมมองตะวันตก: อ่านและสอนที่จอห์นส์ ฮอปกินส์**.
กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- _____. (2543). **การเมืองของพลเมือง : สู่อิสระใหม่**. กรุงเทพฯ:
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายละเอียดการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์

นางลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ รองประธานกรรมการสภาพัฒนาการเมือง

10 ก.ย. 53

การเมืองไทยในปัจจุบันเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เป็นวัฏจักรอุบาทว์ที่กลายเป็นสิ่งคุ้นเคยจนเป็นธรรมชาติของการเมือง ตัวอย่างจากการเมืองไทยในยุคทักษิณ ชินวัตร ที่ผ่านมา ได้ตอกย้ำซ้ำชัดให้เห็นถึงรายได้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ถูกสะสมพอกพูนเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในบรรดาพรรคพวกเพื่อนพ้องแลญาติมิตร แม้จะมีเศษเสี้ยวส่วนเล็กน้อยที่ถูกแบ่งปันให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ แต่เศษเสี้ยวนั้นก็ดูจะมากเกินพอ จนสามารถบดบังความจริงที่ทำให้แม้แต่การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย กลายเป็นความเชื่ออาทรไปได้ เป็นอาทิการยึดอำนาจรัฐ การเข้าครอบครองอธิปไตย โดยกลุ่มผลประโยชน์ ด้วยความสมยอมพร้อมใจของประชาชนเจ้าของอธิปไตยจึงเกิดขึ้นได้ และเกิดขึ้นแล้วแม้ในประเทศประชาธิปไตยต้นแบบอย่างสหรัฐอเมริกา ประชาธิปไตย ที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ที่พึ่งสามารถใช้อำนาจอธิปไตยนั้น จึงหาที่มีความหมายไม่ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

การเมืองของไทยถูกครอบงำโดยรัฐที่เป็นผู้กำหนดว่าประชาชนจะต้องทำอะไร ความคิดเห็นของประชาชน ไม่สามารถต่อสู้กับอำนาจที่รัฐแจกจ่ายให้พวกพ้องของตนเอง ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในการเมืองไทย คือ รัฐอยากไปจัดการแทนประชาชน ก่อให้เกิดการผลัดภาระให้คนใดในหน่วยงานรัฐทำไป จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะคิดว่าเป็นเรื่องของรัฐ เป็นหน้าที่ที่รัฐต้องจัดการ เส้นทางเดินประชาธิปไตย จึงยังไม่ได้บรรลุไปถึงซึ่งเป้าหมายที่การเมืองเป็นของประชาชน ในอีกนัยหนึ่ง การเมืองที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การเมืองที่ประชาชนเป็นผู้กำหนด ไม่ใช่กลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่งที่จะสามารถมีความชอบธรรมมากำหนดชะตากรรมของประชาชนได้

สังคมไทยทุกวันนี้มีความขัดแย้งแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความเกลียดชังซึ่งกันและกันระหว่างคนไทยอย่างไม่เคยมีมาก่อน ความแตกแยกร้ายลึกเกิดขึ้นกับคนในองค์กรและสถาบันหลักของชาติและสังคมลุกลามไปทั่ว จนแม้คนในครอบครัวเดียวกันก็ขัดแย้งแบ่งฝ่ายกัน จนถึงขั้นเสียเลือดเนื้อและชีวิตมาแล้ว และน่าเชื่อว่าจะมีการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงในอนาคตอันใกล้นี้ หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่จะระงับยับยั้งปัญหา หากความหายนะดังกล่าวเกิดขึ้นจริง ประเทศชาติและประชาชนก็จะเป็นผู้แพ้และสูญเสีย การเยยวยาให้สังคมฟื้นคืนสภาพเข้าสู่สันติ อาจต้องใช้เวลายาวนาน ดังนั้น ความรู้สึกหวาดวิตกกังวลจนกลายเป็นความเครียด และความกลัว จึงแผ่ขยายไปในหมู่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ที่รักสันติและอหิงสาอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ดังนั้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นสภาพพัฒนาการเมืองจึงก่อตั้งขึ้นเพื่อที่จะดำเนินการพัฒนาการเมืองให้หลุดพ้นจากสภาพปัจจุบัน ให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการหาทางออก เสนอแนวทางคลี่คลายปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองที่ประเทศได้ประสบอยู่ในขณะนี้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นการให้ความสำคัญกับการเมืองภาคพลเมืองตามกรอบหน้าที่ของสภาฯ ทั้งนี้การจัดเสวนาจะสนับสนุนให้มีการพูดคุยกันอย่างสันติ ใช้เหตุผลเสนอถึงแนวทางแก้ปัญหา ปราศจากความรุนแรง

สภาพพัฒนาการเมืองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติสภาพพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ซึ่งประกอบไปด้วยพลเมืองจากทุกภาคส่วนของสังคม มาจากผู้แทนองค์กรชุมชนทั่วประเทศ 76 จังหวัด ผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคม 16 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มี ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎร 7 คน ผู้แทนพรรคการเมืองที่ไม่มี ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎร 2 คน ผู้แทนซึ่งมาจากประธานคณะกรรมการวุฒิสภา 2 คน ผู้แทนนักวิชาการ 10 คน และผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ อาทิ เลขาธิการ กกต. เลขาธิการ ปปช. เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้อำนวยการ พอช. ฯลฯ รวมจำนวนทั้งสิ้น 120 คน

การทำงานเน้นการสร้างภาคีการทำงานมากกว่าการทำงานเดี่ยว ๆ ขององค์กรสภาพพัฒนาการเมืองได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่จะร่วมกันเป็นตัวกลางสร้างความเข้าใจในแต่ละชุมชน ให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่รับทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้วย แนวทางการทำงานมีแผนพัฒนาการเมืองที่กำหนดแนวทางการทำงาน

สิ่งที่สภาพพัฒนาการเมืองอยากสร้างคือให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการหาทางออก เสนอแนวทางคลี่คลายปัญหาสถานการณ์ทางการเมืองที่ประเทศได้ประสบอยู่ในขณะนี้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือเป็นการให้ความสำคัญกับการเมืองภาคพลเมืองตามกรอบหน้าที่ของสภาฯ ทั้งนี้การจัดเสวนาจะสนับสนุนให้มีการพูดคุยกันอย่างสันติ ใช้เหตุผลเสนอถึงแนวทางแก้ปัญหา ปราศจากความรุนแรง การทำงานโดยหลักสำคัญของสภาพพัฒนาการเมืองมุ่งหวังที่จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในภาคการเมืองมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างให้เกิดความเข้มแข็งจากรากฐานขึ้นมาในส่วนของความคืบหน้าสภาพพัฒนาการเมืองมีการให้ทุนสำหรับภาคประชาชน ชุมชนทั่วประเทศเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความเคลื่อนไหวตามยุทธศาสตร์ปัญหาที่พบผ่านมาก็คือชาวบ้านยังไม่รู้จักองค์กรเท่าที่ควร แต่ก็ไม่เป็นปัญหาเพราะว่าสภาพพัฒนาการเมืองทำงานร่วมกับภาคีอื่นทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมืออย่างดี

แต่วันนี้ประชาชนในพื้นที่ไม่รู้ถึงจำนวนเงินงบประมาณของท้องถิ่น หรือ อีกมุมหนึ่งคือ ประชาชนไม่สนใจจะรู้ข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นชุมชนต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการกำหนดงบประมาณ และทำแผนพัฒนา วันนี้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการออก ระเบียบท้องถิ่น (กฎหมายท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติเทศบาล หรือ สภา อบต. สภาเขต กทม. ต้องให้ความสำคัญกับความเห็นจากภาคประชาชน) สรุปคือชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ในการทำงานในระบบของท้องถิ่นในชุมชน

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โครงการที่ทางสภาพัฒนาการเมืองได้ทำผ่านมาให้แก่ ประชาชน การขับเคลื่อนที่สำคัญคือ กองทุนพัฒนาการเมืองที่มีหน้าที่กลั่นกรององค์กรทั้งภาค NGO ภาคประชาสังคมในการที่จะขับเคลื่อนผ่านการให้ทุนการทำงานร่วมกัน ระยะเวลา 3 ปีที่ ผ่านมานั้นสภาพัฒนาการเมืองยังไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการเมืองได้อย่างเห็นได้ชัดเท่าที่ควร แต่เรากำลังที่จะวางรากฐานให้การเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เราเชื่อว่า จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาสิ่งที่จะสามารถเป็นเสาหลักในการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย หรือ การเมืองไทยไม่ใช่ใครนอกจากตัวประชาชนคนไทยที่มีสิทธิหน้าที่ที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญที่จะ สามารถกำหนดผู้แทนในการบริหารประเทศให้แก่ประชาชน

สัมภาษณ์

อาจารย์เกียรติชัย ณ นคร รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเมืองฝ่ายวิชาการ

15 ก.ย. 53

- ทำไมถึงมีการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง

อ.เกียรติชัย : เป็นแนวคิดจากแผนพัฒนาการเมือง สมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เห็นว่าเมื่อเป็นแค่แผนก็ไม่ได้ ควรจะมีองค์กรมากำกับดูแล ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีการกำหนดว่าให้มีการทำแผนพัฒนาการเมือง และให้มีสภาพัฒนาการเมืองขึ้นมาเพื่อให้มาดูแลการดำเนินการตามแผน จึงทำให้เกิดสภาพัฒนาการเมืองขึ้นมา โดยมีโครงสร้างตามมาตรา 7 มีสมาชิกประมาณ 120 คน

- ความเป็นมาของกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง

อ.เกียรติชัย : “กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองให้มีความเข้มแข็ง โดยหลักการคือกองทุนก็ต้องมียุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคพลเมือง เพราะฉะนั้นการจะสะท้อนยุทธศาสตร์ก็ต้องออกมาในรูปแบบของการให้ทุนในกิจกรรมต่างๆ ที่ขอทุนเรา (กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง) ก็ต้องมาดูว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ขอมาเป็นเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งการเมืองภาคพลเมืองด้านใดบ้าง เช่น การให้ความรู้ในด้านทฤษฎี การส่งเสริมในด้านการปฏิบัติการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมที่มีการนำไปปฏิบัติจริง เป็นต้น” ซึ่งเราก็จะวิเคราะห์จากตัวโครงการเหล่านี้ ถ้าวันนี้เราดูจากการส่งเสริมของกองทุนในรอบปีที่ผ่านมาโดยประเมินจากลักษณะของกิจกรรมที่ขอ และกิจกรรมที่ได้รับการอนุมัติ คือจะดูในทั้งสองส่วน แล้วก็นำมาเขียนวิเคราะห์หรือออกมาให้ได้ว่าเป็นอย่างไร แสดงให้เห็นว่าในส่วนของการเมืองภาคพลเมืองในมุมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองนั้น เราต้องมีระดับวัดก่อนว่าการเมืองภาคพลเมืองนั้นเวลาจะวัดว่าเข้มแข็งหรือไม่เข้มแข็งนั้นดูที่ระดับใด

- ที่ผ่านมาจากสภาพัฒนาการเมืองได้จัดทำดัชนีชี้วัดไว้หรือไม่

อ.เกียรติชัย : ทางสภาพัฒนาการเมืองเมืองไม่ได้ทำไว้ในรูปแบบนี้ แต่จะมีทำไว้ว่ามีโครงการอะไรบ้าง โครงการอะไรที่ได้รับการอนุมัติบ้าง การเขียนสิ่งเหล่านี้จะเป็นการประเมินสองข้าง คือข้างหนึ่งการเมืองภาคพลเมืองคือการมีส่วนร่วมทางความคิด ทางการปฏิบัติ เข้าไปผลักดันเชิงนโยบาย เราต้องไปหาคำตอบตรงนี้ว่าในเชิงวิชาการตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางการเมือง

ภาคพลเมือง คืออะไร แต่ตัวชี้วัดซึ่งเป็นหลักการปกติก็คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในแต่ละระดับ “เพราะฉะนั้นด้วยนัยของความหมายเช่นนี้ การเมืองภาคพลเมือง (ภาคประชาชน) คงหมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมทางการเมือง ได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนด ผลักดันนโยบายสาธารณะต่าง ๆ”

- ที่ผ่านมามีโครงการหรือนโยบาย (จากองค์กรภาคประชาชน) ที่ได้เงินจากกองทุนไปดำเนินการ ให้เป็นรูปธรรมจำนวนมากหรือยัง

อ. เจริญชัย : อันที่จริงแล้วงบประมาณของสภาพัฒนาการเมืองกับกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง มาคนละส่วน สภาพัฒนาการเมืองก็มีงบจากรัฐบาลมาเพื่อสนับสนุนอุดหนุนให้ ในส่วนกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองก็มีงบโดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุน ในกฎหมายก็จะเขียนไว้ว่าใครเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุน ผู้ที่จะขอทุนตามหลักการต้องเป็นองค์กรภาคประชาสังคม

กรรมการบริหารกองทุน ประกอบด้วย กรรมการบริหารสำนักงาน ตามมาตรา 25 ผู้อำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการเงิน – การบัญชี 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาสังคม หรือ ชุมชน 1 คน และให้เลขาธิการเป็นกรรมการ และเลขานุการ ต้องไปดูมาตรา 32 พ่วงกับมาตรา 25

“สำหรับความเป็นอิสระจากฝ่ายการเมืองนั้น ค่อนข้างเชื่อมั่นได้ว่าเป็นอิสระมาก เพราะหน้าที่ของสภาพัฒนาเมืองโดยหลักการใหญ่คือเรื่องของกำกัับดูแลแผนการส่งเสริมการเมืองและประชาธิปไตย การส่งเสริมการเมืองภาคประชาชนให้เข้มแข็ง การดูแลเรื่องคุณธรรม - จริยธรรมผู้เกี่ยวข้องทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความอิสระหรือไม่อิสระจึงไม่เกี่ยวข้อง เพราะผู้ที่เข้ามาก็มีสถานะเป็นสมาชิกคนหนึ่ง และมีจำนวนน้อย”

สภาพัฒนาการเมืองเป็นเรื่องการสร้างความเข้มแข็งแก่การเมืองภาคพลเมือง การพัฒนาความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ผ่านมานั้นเป็นการขับเคลื่อนในเรื่องขององค์กรภาคประชาสังคม โดยมีการสนับสนุนของภาครัฐส่วนหนึ่ง แต่ในครั้งนี่คือมีองค์กรที่ค่อนข้างชัดเจนในการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองให้มีความเข้มแข็ง ในเรื่องของบทบาทก็ยังไม่ค่อยมีมาก แต่ก็สะท้อนถึงภาพของการเมืองภาคประชาชนเองว่ามีความเข้มแข็งอยู่ในจุดไหน

สภาพัฒนาการเมืองเป็นองค์กรใหม่ ฉะนั้นแนวคิดขององค์กรใหม่ที่ตั้งขึ้นมากับการส่งเสริมการเมืองภาคประชาชน บทบาท หน้าที่ องค์กรประกอบ และกิจกรรมที่ทำ จะสามารถดำเนินการไปได้ไหม ซึ่งในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมา ความสนใจของคนที่ต้องการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองมีมากขึ้น ถ้าดูจากกิจกรรมทางการเมืองทั้งบวก และลบ ไม่ว่าจะ เป็น
 เสือเหลือง เสือแดง มันก็น่าสนใจ การที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมากมายก็ทำให้
 การเข้าถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีมากขึ้นทั้งในระดับล่าง และระดับบน
 สิ่งเหล่านี้จึงกระตุ้นให้เราให้ความสนใจในการศึกษา ที่ผ่านมาเมื่อพูดถึงการเมืองภาคพลเมือง
 ความชัดเจนคืออะไร ยังไม่ค่อยชัดเจน มีการศึกษานิยาม มาเปรียบเทียบว่าถ้าการเมือง
 ภาคพลเมืองคืออย่างไร อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่ตั้งขึ้นมาเสริมมีความเข้ากันได้หรือไม่
 วิเคราะห์ขึ้นมาให้ได้ ดูเรื่องทิศทาง เรื่องกิจกรรมที่ทำ

สัมภาษณ์

ดร.ปรีดี โชติช่วง รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเมือง

7 ธ.ค. 53

ความจำเป็นที่ต้องมีสภาพัฒนาการเมืองเพราะการเมืองไทยในระบบประชาธิปไตยยังตกร่อง ขาดแผนพัฒนา ขาดบุคคลและองค์กรเจ้าภาพ และเจ้ามือที่มีอิสระและมีพลังคนพลังความรู้ พลังเงิน เป็นต้น มาหนุนเสริมให้ภาคประชาชนได้เรียนรู้ได้เข้าใจสาระเนื้อหาของประชาธิปไตย และขาดกลไกส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐ จึงได้จัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองขึ้น

อำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง คือ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งทางการเมืองมากขึ้นนั่นเอง การจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว นอกจากสภาพัฒนาการเมืองต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลางทางการเมืองแล้ว การจัดทำแผนพัฒนาการเมืองนั้นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนจากทุกภาคส่วนทางสังคมด้วย นอกจากนี้การที่สภาพัฒนาการเมืองเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระเสรีภาพอย่างเต็มที่นั้นจะทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเมืองของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองจะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

สภาพัฒนาการเมืองซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนจากทุกจังหวัดนั้น สามารถเป็นองค์กรหนึ่งที่จะช่วยระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวเพื่อนำเสนอแนะต่อประชาชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ และเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง

- ขอบเขตการทำงานในสภาพัฒนาการเมือง

มีประสบการณ์ทำงานที่กระทรวงมหาดไทย ในการขับเคลื่อนเครือข่ายองค์กรชุมชน กระตุ้นเครือข่ายการทำงานระดับล่าง เสริมสร้างต้นทุนชีวิตให้แก่ประชาชนเพื่อสร้างการพัฒนาการเมือง

สภาองค์กรชุมชนสัมพันธ์กับสภาพพัฒนาการเมืองในฐานะเป็นสมาชิกผู้หนุนเสริม หรือเป็นกำลังหนุนสภาพพัฒนาการเมืองให้สามารถแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งและบรรลุวัตถุประสงค์ของการตั้งสภาพพัฒนาการเมืองยิ่งขึ้น เพราะสมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองที่เป็นภาคประชาชนหรือประชาสังคมนั้นไปจากสภาองค์กรชุมชนจำนวน 76 คน จังหวัดละ 1 คน (มาตรา 7(1)) สมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองกลุ่มนี้ มีฐานะเป็นตัวแทนสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลทุกสภาในจังหวัดนั้น ๆ ที่จะเป็นตัวกลางประสานรู้ ประสานคิด ประสานทำ และประสานผลระหว่างสภาองค์กรชุมชนหรือภาคประชาสังคม กับสภาพพัฒนาการเมือง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยทางสังคมทางหนึ่งด้วย

สภาพพัฒนาการเมืองเป็นเสมือนสภาองค์กรชุมชนระดับชาติ ซึ่งเป็นเวทีให้สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลได้พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดความเห็นทั้งประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขพัฒนาชุมชนหรือสังคม ในสภาตัวแทนภาคประชาสังคมอีกเวทีหนึ่ง และยังเป็นเวทีเชื่อมต่อข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดความเห็น เป็นต้น กับตัวแทนองค์กรอื่นที่ร่วมเป็นสมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองมีตัวแทนจากพรรคต่าง ๆ เป็นต้น อีกด้วย

แนวทางการพัฒนาการเมืองของสภาพพัฒนาการเมืองมุ่งเน้นการพัฒนาการเมือง โดยการสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี โดยเฉพาะการใช้สิทธิเลือกตั้งที่ดีมีความรับผิดชอบ รู้ถึงความสำคัญของสิทธิการเลือกตั้ง รู้ว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งที่ดี มีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง จะเกิดผลดีทางการเมือง และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างไร ย่อมเป็นที่มาที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ การสร้างสังคมให้เจริญมั่นคง ในทางที่พึงปรารถนาแต่ถ้าสังคมขาดการพัฒนาทางการเมือง สังคมนั้นย่อมประสบอุปสรรคและปัญหาทุกด้านโดยเฉพาะจะส่งผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมนั้นว่า เป็นชีวิตความเป็นอยู่ที่ขาดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้การกดขี่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบธรรมจากผู้มีอำนาจทางการเมือง

อุปสรรคของการพัฒนาการเมืองของสภาพพัฒนาการเมืองคือสมาชิกของสภาพพัฒนาการเมืองในส่วนที่มาจากสภาองค์กรชุมชนยังถูกแทรกแซง สภาพพัฒนาการเมืองยังขาดบุคคลกรที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองซึ่งจะต้องเป็นผู้รู้จักและเข้าใจระบบกฎหมายและรัฐธรรมนูญ และมีความเข้าใจในระบบการเมืองการปกครองและการบริหารประเทศอย่างดี ในด้านของงานวิชาการขาดการสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาการเมืองที่มาจากบทเรียนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในกรณีต่าง ๆ เครือข่ายการทำงานยังไม่มีมากพอที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในวงกว้าง

อนาคตสภาพพัฒนาการเมืองจะสร้างให้การเมืองไทยมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างเครือข่ายประชาชนที่สามารถสร้างคุณธรรมให้การเมืองไทย ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิด ความอ่านที่พัฒนาขึ้นมากกว่านี้ อาจจะสามารถตัดสินใจได้ว่าสมาชิกสภาที่จะเลือกมานั้น ควรเป็นอย่างไร ดังนั้นผมเห็นว่าควรจะมีการแก้ไขปัญหาการสร้างรัฐสภาให้มีคุณภาพ โดยสร้างเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกว่าเขามีความเป็นพลเมือง เขาเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แล้วเขาควรจะใช้อำนาจของเขาอย่างถูกต้อง แล้วก็ควรจะใช้ดุลพินิจโดยไม่ยอมที่จะถูกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดหรือผู้สมัครคนหนึ่งคนใดชักนำไปในทางการให้อามิสสินจ้างอันให้ผลประโยชน์สั้น ๆ เฉพาะตัวเฉพาะหน้า ให้เขาคำนึงถึงความสามารถของเขา ใช้ดุลพินิจของเขาให้มากที่สุด การสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะสามารถเปลี่ยนแปลง การเมืองไทยได้

สัมภาษณ์

คุณรัฐศิริพันธ์ วัจนานนท์ นักวิชาการสภาพัฒนาการเมือง

8 ก.ย. 53

ก่อนการก่อตั้งสภาพัฒนาการเมืองมีการจัดเวทีเพื่อศึกษาลักษณะขององค์กรที่ประชาชนอยากให้เป็นทั่วทั้งประเทศ ดังนั้นประชาชนส่วนหนึ่งนั้นได้ทราบแล้วว่าสภาพัฒนาการเมือง และสภาพัฒนาการเมืองนั้นมีหน้าที่ มีบทบาทอย่างไร และเข้าสามารถเข้าไปร่วมมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองได้อย่างไร แต่จริง ๆ แล้วประชาชนส่วนมากยังคงไม่รู้ว่าสภาพัฒนาการเมืองเป็นอย่างไรมีหน้าที่อย่างไร จัดตั้งมาเพื่ออะไรทำงานอย่างไร ดังนั้นในทางปฏิบัติเราจึงต้องทำความเข้าใจจัดว่าเราเป็นใคร เพราะบางครั้งเมื่อเป็นองค์กรทางการเมืองไปทำงานร่วมกับชาวบ้านเมื่อไหร่จะถูกมองว่าเป็นพวกเดียว หรือเป็นคนของรัฐบาลส่งมาเราต้องใช้เวลาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเราเป็นอิสระมุ่งที่จะพัฒนาการเมืองภาคประชาชนไม่ใช่การสั่งใช้ชาวบ้านทำ แต่เป็นการแสวงหาปัญหาเพื่อทำงานร่วมกันเพื่อหาหนทางที่ยั่งยืนร่วมกัน

กองทุนพัฒนาการเมือง เน้นภาคประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก การทำงานสภาพัฒนาการเมืองจะทำงานร่วมกับภาคีหลาย ๆ ส่วนเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับมากขึ้นจากชาวบ้าน โดยมีการวางแผนการปฏิบัติ การทำโครงการต่าง ๆ ที่แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัว และในการทำงานของสภาพัฒนาการเมืองยังมีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับทางภาครัฐ ชุมชน ประชาสังคม และองค์กร NGO

ที่ผ่านมาในส่วนของโครงสร้างองค์กรมีการทำงานที่เป็นรูปธรรมแล้ว ในส่วนของภาคประชาชนก็มีการขอทุนเข้ามา ซึ่งในส่วนดังกล่าวกำลังทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำออกมาเป็นรายงานประจำปี ในส่วนของบางโครงการที่เป็นระยะยาวก็จะเป็นส่วนของการติดตามผลมากกว่าการประเมิน

การเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่ผ่านมา สภาพัฒนาการเมืองเป็นองค์กรใหม่จำเป็นต้องการกระแสมัดระมัดระวังตัว การจะเข้าไปเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเรียกว่าแทบเป็นไปไม่ได้ จะเป็นเพียงกึ่งตัวกลางที่จะให้เข้ามาพูดคุยกันมากกว่า เพราะปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นมันซับซ้อนเกินกว่าที่องค์กรให้ที่ยังไม่เติบโตเต็มที่ที่มีอำนาจพอที่จะเข้าไปกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จุดยืนของสภาพัฒนาการเมืองจึงมีความมั่นคงว่าจะพัฒนาการเมืองภาคประชาชนให้แข็งแรงแล้วเอาพลังในส่วนนี้ไปใช้ขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น แนวทางนี้เป็นแนวทางที่จะสร้างความยั่งยืนสำหรับประชาธิปไตยในประเทศได้มากที่สุด

สิ่งที่เราทำเป็นอันดับแรกคือสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับล่างสู่บน ประชาชนต้องมีอำนาจและมีระบบการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงให้ประชาชน กล่าวคือ ในระดับท้องถิ่นต้องมีงบประมาณและรายได้พอเพียงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ให้เข้ามากำกับนักการเมือง เลื่อนนักการเมืองมีคุณภาพมากขึ้น รู้จักใช้สิทธิให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจริง การเมืองภาคประชาชนต้องเข้มข้นต้องความเชื่อมโยงทั้งสามระดับ เป็นการเมืองที่ส่งเสริมให้คนร่วมคิดร่วมทำ มีกลุ่มคนที่ชัดเจนในการทำกิจกรรมเรื่องต่าง ๆ มีความเกาะเกี่ยวเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้เร็วเป็นกลุ่ม ๆ ที่ชัดเจน มีผู้นำกลุ่มที่มีบทบาทประสานต่อกับกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ต้องอาศัยกลไก พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน มาส่งเสริมให้ชาวบ้านผลักดันกระบวนการนโยบายสาธารณะต่อระดับนโยบาย ทำให้องค์กรชุมชนมีบทบาทที่จะสร้างให้เกิดผลที่สำเร็จอย่างเป็นจริง

ในส่วนของยุทธศาสตร์ต่างในแผนพัฒนาการเมือง สภาพัฒนาการเมืองมีหน้าที่โดยตรงในการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ แต่ไม่ใช่เพียงการให้ทุนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในแต่ละยุทธศาสตร์นั้นจะมีการกำหนดว่าหน่วยงานใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องบ้างในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้น สภาพัฒนาการเมืองมีหน้าที่กระตุ้นองค์กรเหล่านั้นให้มีการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาการเมืองตามยุทธศาสตร์นั้น ๆ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายปภพ อารยะศาสตร์

วัน เดือน ปีเกิด วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2501

สถานที่เกิด 64 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเทศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

การศึกษา

พ.ศ. 2540 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พ.ศ. 2554 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ แขนงการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตำแหน่งงาน ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (ด้านการเมือง)

สถานที่ทำงาน สำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ นนทบุรี 11000

